

Utmanarrätt

Information till företagen

Med införande av utmanarrätt menas att initiativet över vad som ska kunna konkurrensutsättas överflyttas från kommunen till företagen, befintliga eller blivande.

När en kommun inför utmaningsrätt åtar den sig att seriöst pröva frågan om verksamheter som utmanas lämpar sig för att konkurrensutsättas eller ej. Om kommunen beslutar sig för detta så ska verksamheten som regel upphandlas i konkurrens. Det är således inte alls säkert att det företag som utmanat också vinner upphandlingen.

Varje kommun beslutar själv hur utmaningsrätten definieras. Avknoppning, då egna personalgrupper vill ta över den verksamhet de själva arbetar i, kan ingå i utmaningsrätten eller läggas utanför.

Fördelen med utmaningsrätt är flera. Det finns fördelar för kommuner, medborgare och företagarna. För företagarna är fördelarna med utmanarrätt följande:

1. Det blir lättare att få till stånd en prövning av kommunal verksamhet. Vilket seriöst och kompetent företag som helst kan utmana vilken kommunal verksamhet som helst genom att påstå sig kunna utföra verksamheten på ett bättre sätt. Aktuell nämnd är ofta lämplig att avgöra om upphandling i konkurrens då ska ske.
2. Tillgång till tidigare ej konkurrensutsatt marknad medför sannolikt stor potential för utveckling och därmed för företagets tillväxt.
3. Stimulerande arbete. Att som företag kunna tillämpa kunskaper och erfarenheter från andra branscher kan befrukta verksamheten och leda till att ett plus ett blir tre. Det gäller särskilt inom organisation, ledarskap och införandet av standardiserade koncept och rutiner.
4. Stordriftsfördelar kan utnyttjas eftersom privata företag, till skillnad från kommunala verksamheter, får lov att verka inom många olika kommuner.
5. Vid upphandling är ersättningen fastställd för viss en period framåt, vilket gör kalkylering enklare.

Råd till utmanare

Det finns även en del råd för den som funderar på att utmana. Erfarenheterna hittills pekar på att man bör tänka på följande:

Om din kommun har utmaningsrätt:

- Om du funderar på att utmana kommunen, var påläst och sätt dig in i verksamheten. Undersök hur den fungerar idag, hur nöjda brukarna är och vad som kan förbättras.

Fundera noga över och undersök hur du som utmanare kan tillföra positiva förändringar för verksamheten och hur du på ett bra sätt kan framföra detta.

- För att utmaningen skall uppfattas som seriös, så undvik att ”massutmana” flera kommuner samtidigt genom att skicka samma utmaning till varje kommun. Anpassa istället utmaningen till den kommun som utmanas och beskriv vad som skulle kunna förbättras utifrån de lokala förutsättningarna. Tänk på att även om utmaningen gäller likadan verksamhet kan organisationen se olika ut från kommun till kommun.
- Var på det klara med att din utmaning inte gäller verksamhet som innefattar myndighetsutövning eller utgör en strategisk ledningsfunktion.
- Är kommunens information kring utmaningsrätten bristfällig, påpeka detta och begär klara och tydliga riktlinjer. Att utmaningen är korrekt utformad och för tillfället lämplig ökar chanserna för att den skall godtas betydligt.
- Ta initiativ till ett möte med den nämnd som ansvarar för verksamheten. Att presentera din utmaning och varför verksamheten skulle lämpa sig för upphandling eller försäljning är viktigt för att nämnden skall uppfatta den korrekt.
- Tänk på att du inte kan utmana verksamhet som redan är utlagd på entreprenad. Kontraktstiden innebär att du får vänta till nästa upphandling. Detta hindrar dock inte att du lägger fram förslag på hur verksamheten skulle kunna förändras. Möjligtvis dela upp upphandlingen i mindre eller större delar eller framföra förslag på ett helt nytt koncept.

Om din kommun inte har utmaningsrätt:

- Undersök vilka möjligheter det finns att få beslutande politiker att införa utmaningsrätt. Det kanske finns planer på ett införande och ett visat intresse från företagare eller anställda kan ge beslutsprocessen en ”knuff.” Vissa kommuner kanske inte ens har diskuterat utmaningsrätt. För upp frågan på agendan.
- Undersök om det går att utmana utan att det finns ett formellt taget beslut om att införa utmaningsrätt. Alla kommuner borde ha intresse av att kommunicera med omgivningen och få förslag på hur verksamheten skulle kunna förbättras och utvecklas.
- Ta reda på om närliggande kommuner har infört utmaningsrätt. Undersök de kommunövergripande samarbeten som eventuellt förekommer och om dessa går att utmana.